

NATIONAAL PROGRAMMA VEENWEIDE

In het kader van het klimaatakkoord en onder de vlag van “Veenplan 1” werken LNV, IPO, VNG en UVW nu anderhalf jaar samen aan de reductie van broeikasgasemissie uit de veenweide. Dat gebeurt met een nationale aansturing, een adaptieve aanpak en provinciale regie, waarbij de klimaatopgave in samenhang met andere doelen in het landelijk gebied, gebiedsgericht worden opgepakt. Na anderhalf jaar staat er nu een stevige organisatie, waarbij de provincies samen met waterschappen, gemeenten en gebiedspartners regionale veenweide strategieën (RVS-sen) en gebiedsplannen opstellen. En op nationaalniveau LNV samen met IPO, VNG, UVW en koepelorganisaties de nationale samenhang aanbrengt tussen dossiers en koepels en afstemt met de minister.

Inmiddels beschikt het nationaal veenweideprogramma (NVP) over een goed functionerend nationaal kennisnetwerk waar ook waterschappen een belangrijke rol in hebben. Onder leiding van STOWA wordt binnen de kaders van het nationaal onderzoeksprogramma veenweide (NOBV) keihard gewerkt aan het vergroten van de kennis over de mechanismen van broeikasgasuitstoot en de effectiviteit van maatregelen. Kennis waar veel behoefte aan is, omdat het NVP snel met de uitvoering aan de slag wil, vanwege de korte doorlooptijd en de hoge ambitie, nl het vernatten van circa 100.000 ha veenweide in 2030. Tegelijkertijd weten we dat er nog veel vragen open staan en loopt het programma tegen dilemma's aan als: in hoeverre de drang naar het behalen van een concreet doel op de korte termijn het belang van het resultaat op lange termijn in de weg staat. Of hoe om te gaan met de waterverdeling als de watervraag als gevolg van het vernatten van veengebieden toeneemt.

Zo'n anderhalf jaar geleden is het NVP bewust gestart met een adaptieve aanpak. Een complexe opgave, maar met het vertrouwen dat daar in samenwerking uit valt te komen. Op dit moment wordt ervaren wat een adaptieve aanpak werkelijkheid betekent, en ondervinden provincies en waterschappen aan de lijve wat het is om bv tegen een gebied te zeggen dat “er nog een schepje bovenop moet” omdat de effectiviteit van maatregelen tegenvalt of omdat het reductiedoel omhoog geschroefd is. Hoe betrouwbaar ben je dan nog als overheid, en hoe hou je dan nog het draagvlak in de benen. Dilemma's die met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) meer richting zullen gaan krijgen. Maar waar ook, in lijn met het IBP-VP advies bij de waterschappen zelf, werk aan de winkel is (bijlage CWS 22-17b).

Regiegroep:

De regiegroep van 26 november stond in het kader van kennisuitwisseling. In de volgende regiegroep zal duiding gegeven gaan worden aan de nieuwe inzichten in zowel relatie tot de RVS-sen als tot de nationale scope van het programma.

Deltaprogramma: Peter Glas heeft zijn beeld geschetst over de verbinding tussen het deltaprogramma en het veenweideprogramma. De deltacommissaris ziet dat er in de veenweidegebieden veel gebeurd is, dat de waterbeschikbaarheidsvraag aandacht heeft, maar geeft ook aan dat er nog veel werk aan de winkel. Hij benadrukt het toenemende belang om het bodem- en watersysteem meer sturend te laten zijn voor de ruimtelijke inrichting/functietoekenning en de effecten van klimaatverandering op de lange termijn. In het deltaprogramma wordt gekeken naar 2050 én verder. Noodzaak van lange termijn analyses staat volgens de deltacommissaris buiten kijf. Aan de orde komen oa het dilemma's mbt:

- het verhogen van de grondwaterstand in veenweidegebieden en de extra watervraag die dat met zich meebrengt;
- het treffen van maatregelen versus aanvaarden van risico's.

Peter Glas benadrukt dat opgaven en aanpak inhoudelijk verbonden zijn en stelt dat de organisatorische en bestuurlijke verbinding (binnen en tussen organisaties) moet worden opgezocht. De deltacommissaris houdt een pleidooi om een brede afweging te maken over de watervraag vanuit het IJsselmeergebied. Vanuit het deltaprogramma wordt de watervraag in beeld gebracht en is input vanuit de RVS-sen nodig. Verder geeft de deltacommissaris aan dat een wettelijke basis voor het bodemdalingsvraagstuk behulpzaam is bij het agenderen en prioriteren van het vraagstuk.

Tussenresultaten nationaal onderzoeksprogramma veenweide: Programmamanager NOBV Pui Mee Chan (STOWA) heeft een presentatie gegeven met een overzicht van de eerste resultaten van het NOBV. Het NOBV heeft gekeken naar de effectiviteit van peilverhoging en (druk gestuurde) waterinfiltratiesystemen en combinaties van deze maatregelen. Het reductieresultaat van deze maatregelen lijkt tegen te vallen. Opvallend resultaat is dat het aanbrengen van waterinfiltratiesystemen bij lage grondwaterstanden een negatief effect kan hebben op de broeikasgasuitstoot. Wel moet worden bedacht dat de onderzoeksresultaten zijn gebaseerd op een relatief korte meetperiode van anderhalf jaar. Ze geven daardoor vooral een richting aan, aan de getallen kan nu nog geen absolute waarde verbonden worden. De komende jaren zal de bandbreedte kleiner worden. Bij de meetresultaten hoort een ca.700 pagina's tellend rapport dat gepubliceerd is op de site van het NOBV -nobveen.nl- onder kopje "bevindingen" Het webinar over dit rapport kunt u terugzien en eveneens vinden op de site van NOBV.

De resultaten van het NOBV onderzoek heeft in eerste instantie zorgen over het effect op de RVS-sen en de nationale scope van de opgave opgeleverd. Daarbij kwam de o.a. de vraag aan de orde of het vaststellen van de RVS-sen uitgesteld moet worden. Het is immers lastig om op korte termijn terug te moeten komen op besluiten. De regiegroep heeft afgesproken is om de duiding zorgvuldig uit te werken, samen op te trekken en te werken aan een gezamenlijke communicatieboodschap. De werkwijze mbt de duiding is uitgewerkt in de notitie "implementatie tussendoelen NOBV", (bijlage CWS 22-17b).

Borging: Kern van de borgingssystematiek is er een van "elkaar aanspreken", waarbij de minister jaarlijks wordt geïnformeerd over de voortgang en de knelpunten van het programma. Als onderdeel van deze rapportage is door Marlies Feringa (IPO) de voortgang in de gebieden gepresenteerd. De rapportage aan de minister is in juni/juli.

Fit for 55%: Het lijkt erop dat het reductiedoel voor veenweide in het kader van fit for 55 wordt verlaagd. Op dit moment wordt gesproken van een reductiedoel vanuit de nieuwe pijler AFOLU van 1.2Mton, dus voor Agriculture, Forestry en LandUse gezamenlijk. In het geldende klimaatakkoord is het reductiedoel voor veenweide en de bos en bodemstrategie samen 1,5 Mton.

VIP-NL: LNV heeft een subsidie toegekend aan vier grote onderzoekstrajecten voor VIP-NL voor 2021-2024 op vier prioritaire thema's (hoogwaterboerderij, klei in veen, natte teelten en veenmos). De provincies zorgen voor cofinanciering. Samen met STOWA wordt voor 2022 verkend of een onderzoeksvoorstel voor de waterthema's in VIP-NL ingediend kan worden, met cofinanciering van de waterschappen.

Planning 2022:

In 2022 is een belangrijk jaar voor het veenweideprogramma. Komend jaar wordt veenplan 1 geëvalueerd en het concept veenplan 2 opgesteld. Alle zes veenweideprovincies hebben rond de zomer een goedgekeurde RVS. Op basis daarvan wordt duidelijk welk doelresultaat met de huidige aanpak gerealiseerd kan worden en welke watervraag daaraan gekoppeld is. Tenslotte wordt in 2022 de samenwerking tussen het NPLG en veenweideprogramma geconcretiseerd.